

U s n e s e n í
Rady vlády pro lidská práva
ze dne 1. července 2025
k prevenci digitálního vyloučení

Rada vlády pro lidská práva

1. U p o z o r ň u j e na stále přehlíženou problematiku digitálního vyloučení a jeho socioekonomické dopady na jednotlivce, příslušníky menšin i celou společnost,
2. P o v a Ź u j e z a n u t n é vnímat prevenci digitálního vyloučení v širším kontextu jako nezbytnou součást posilování sociální soudržnosti, zvyšování odolnosti a zajištění digitální suverenity České republiky v kontextu současných výzev,

a proto

3. V y z ý v á k respektování práva na analogovou alternativu, tedy aby alespoň nepodnikající fyzické osoby nebyly nuceny činit digitální úkony a využívat digitální služby,
4. D o p o r u č u j e všem věcně příslušným orgánům včetně níže uvedených a v mezirezortní spolupráci:
 - a. posílit důraz na rozvoj digitálních dovedností a prevenci před digitálním vyloučením ve strategických dokumentech a konkrétních implementačních opatřeních, včetně zajištění jejich financování (*tvůrci strategických dokumentů, Ministerstvo financí (MF)*),
 - b. pravidelně monitorovat problematiku digitálního vyloučení a technologií v ČR, jejich socioekonomické dopady, vliv na menšiny a různé skupiny obyvatel, stejně jako analyzovat dopady digitálního vyloučení na státní rozpočet a ekonomiku (*Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV), Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO), MF, Český statistický úřad*),
 - c. zohledňovat právo na analogovou alternativu a přístupnost digitálních služeb v rámci hodnocení digitálně přívětivé legislativy (*Digitální a informační agentura (DIA), Legislativní rada vlády, tvůrci legislativních návrhů*),
 - d. posílit vzdělávání digitálních dovedností digitálně vyloučených a znevýhodněných obyvatel, včetně kurzů na podporu uplatnění na trhu práce, (*DIA, MPO, MPSV, Úřad práce, Ministerstvo kultury, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT)*),
 - e. Systémově nastavit prevenci digitálního vyloučení a podporu pro digitálně vyloučené osoby zejména ve styku s veřejnou správou skrze digitální služby, včetně právního a metodického zakotvení odpovědnosti za

poskytování této podpory a zajištění adekvátních kapacit, (*ministr pro digitalizaci, MPSV, MV, DIA*),

- f. zlepšit přístupnost a nízkoprahovost digitálních služeb státu při dodržování zákona o přístupnosti internetových stránek a mobilních aplikací, a zachování práva na analogovou alternativu, které je zakotvené v zákoně o právu na digitální služby,
- g. využívat při komunikaci s občany technologicky neutrální platformy, aby byly informace dostupné i bez nutnosti tvorby uživatelského účtu,
- h. posílit vzdělávání v oblasti kyberbezpečnosti pro širokou veřejnost se zřetelem na digitálně vyloučené a znevýhodněné skupiny obyvatel (*Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost, DIA*),
- i. posílit vzdělávání k mediální gramotnosti pro širokou veřejnost se zřetelem na digitálně vyloučené a znevýhodněné skupiny obyvatel (*MŠMT, MPSV, DIA*),
- j. zajistit dostatečné kapacity na vymáhání a metodickou podporu povinných subjektů dle nadcházejícího zákona o přístupnosti některých výrobků a služeb (*MPO, Česká obchodní inspekce, Český telekomunikační úřad a další dozorové orgány dle zákona*) a
- k. pokračovat v integraci efektivního používání digitálních technologií ve vzdělávání, zejména se zaměřením na mladé lidi bez středoškolského vzdělání s maturitou, aby byli v budoucnu kompetentní se adaptovat na digitální prostředí a trh práce (*MŠMT, MPSV*).

Odůvodnění

1. Co je digitální vyloučení a proč je zásadní jeho prevence

Překotný technologický vývoj posledních let zásadně proměňuje společnost. Z digitalizace přitom nemají prospěch všechny skupiny obyvatel stejně; pro řadu naopak představuje podstatnou bariéru. Z tohoto důvodu hovoříme o tzv. digitálním vyloučení (*digital exclusion*), resp. digitální propasti (*digital division*) nebo digitálním znevýhodnění (*digital disadvantage*), resp. nerovnosti (*digital inequality*).¹

Digitálně vyloučená je osoba, která nemá z různých příčin možnost používat digitální technologie a služby, a tím není začleněna do moderní společnosti. V dnešní době je čím dál relevantnější problematika digitálního znevýhodnění či digitální nerovnosti², i když téma samotného digitálního vyloučení je v Česku stále aktuální.

¹ Viz též Doseděl, Tomáš: Digitální vyloučení a digitální znevýhodnění: na koho dopadá?, str. 29, dostupné z [Digitální vyloučení a digitální znevýhodnění: na koho dopadá? - RILSA](#)

² Digitální vyloučení a digitální znevýhodnění: na koho dopadá? *Sociologický časopis*. 2024, č. 5-24, s. 19.

Mezi příčiny digitálního vyloučení patří nedostupnost digitálních technologií, nízká digitální gramotnost, sociálně tíživá životní situace, specifické zdravotní postižení nebo nízká osobní motivace a negativní postoj k digitálním technologiím.³ Digitální vyloučení se nejčastěji týká starších osob, osob se zdravotním postižením, osob s duševním onemocněním, etnických menšin a osob ohrožených chudobou. Nejedná se však o komplexní výčet – digitální vyloučení se objevuje napříč celou populací, a ne vždy se váže na konkrétní sociodemografické charakteristiky.⁴

Digitální vyloučení má velký negativní vliv na mnoho oblastí života, ať už jde o jednání s úřadu, přístup k informacím, bankovníctví, ke kultuře nebo zdravotnictví. Řadu konkrétních institucionálních bariér uvádí projekt organizace Iuridicum Remedium v rámci projektu Digitální svobody.⁵ Digitální vyloučení také úzce souvisí se sociálním vyloučením a může sociální deprivaci prohloubit.

Vedle negativních dopadů na život jednotlivce a komunit se často opomíjí celospolečenský kontext. Digitální vyloučení má ve svém důsledku dopad na hospodářský vývoj a trh práce v kontextu vize moderní ekonomiky s přidanou hodnotou, nevyužití lidského kapitálu ČR a rozvoje regionů. V kontextu výzev současného světa včetně nestabilní geopolitické situace je nutné posilovat sociální soudržnost, odolnost a též digitální suverenitu a konkurenceschopnost. Inkluzivní digitální veřejnou infrastrukturu lze vnímat jako důležitý aspekt posílení soudržnosti společnosti (sociální koheze) a budování odolnosti (resilience).⁶ V tomto kontextu je vždy třeba mít na zřeteli zapojení komunit, které jsou digitálním vyloučením ohroženy.⁷

Z výše uvedených důvodů je tedy nutné klást důraz na digitální začleňování (*digital inclusion*), řadu opatření, která povedou k prevenci digitálního vyloučení a znevýhodnění.

Při snahách o zvýšení digitální gramotnosti a digitálního začlenění je nutné brát v potaz právo na analogovou alternativu a zachovat nedigitální alternativy k digitálním službám. To vyplývá i z doporučení Zprávy o stavu lidských práv v České republice v roce 2023 sekretariátu Rady vlády pro lidská práva.⁸ Po právu na offline přístup k základním službám volá i iniciativa stovek neziskových organizací a vědců, adresovaná evropským institucím.⁹

³ [Digitální vyloučení – PortálDigi](#)

⁴ [Digitální vyloučení – PortálDigi](#)

⁵ [Abeceda digitálního vylučování - Digitální svobody](#)

⁶ Viz např. [How digital public infrastructure supports empowerment, inclusion, and resilience](#) nebo [Digital public infrastructure for resilience in fragile contexts](#)

⁷ Viz např. [Resilience and Digital Inclusion: The Digital Re-making of Vulnerability? | SpringerLink](#)

⁸ Zprávy o stavu lidských práv v České republice v roce 2023, str. 3, viz [Zpráva o stavu lidských práv v České republice v roce 2023 | Vláda České republiky](#)

⁹ [Right to offline - Otevřený dopis Evropské komisi, Radě Evropské unie a Evropskému parlamentu](#)

2. Digitální vyloučení v dokumentech Evropské unie a mezinárodních organizací

Na základě rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady byl zaveden evropský politický program Digitální dekáda 2030,¹⁰ která stanovuje unijní cíle na poli digitální transformace¹¹. Například, 80 % občanů EU by mělo mít do roku 2030 základní digitální dovednosti.

Východiska pro provedení programu Digitální dekáda obsahuje Evropské prohlášení o digitálních právech a zásadách pro digitální dekádu (2023/C 23/01),¹² které zdůrazňuje podporu solidarity a inkluze prostřednictvím konektivity, digitálního vzdělávání, odborné přípravy a dovedností, spravedlivých a řádných pracovních podmínek a přístupu k digitálním veřejným službám online, potvrzení významu svobody volby a spravedlivého digitálního prostředí, podporu zapojení se do digitálního veřejného prostoru.¹³

V kapitole kapitole II “solidarita a inkluzivnost” Prohlášení obsahuje závazek, že *“digitální transformace nebude nikoho opomíjet. Měli by z ní mít prospěch všichni a měla by dosáhnout genderové vyváženosti a zahrnout zejména seniory, osoby žijící ve venkovských oblastech, osoby se zdravotním postižením nebo marginalizované, zranitelné či znevýhodněné osoby a osoby jednající jejich jménem. Měla by rovněž podporovat kulturní a jazykovou rozmanitost.”* (bod 2. písm. b) Prohlášení). Zároveň připomíná svobodu volby, kdy *“každý by měl mít možnost si na základě objektivních, transparentních, snadno dostupných a spolehlivých informací účinně a svobodně zvolit, které online služby bude využívat.”* (bod 10 Prohlášení).

Z mezinárodních dokumentů lze zmínit rezoluci Valného shromáždění OSN o podpoře a ochraně lidských práv v kontextu digitálních technologií z 19. prosince 2023 (A/RES/78/21),¹⁴ kterou předložila Česká republika.¹⁵ Rezoluce vyzývá státy a další aktéry, aby *“podnikly kroky k odstranění všech digitálních bariér, mimo jiné vytvořením příznivého a inkluzivního regulačního prostředí pro malé a neziskové provozovatele internetu, a aby podporovaly digitální začleňování řešením problémů spojených s přístupem, cenovou dostupností, bezpečností, digitální gramotností a digitálními dovednostmi a zajistily, aby výhody nových a vznikajících digitálních technologií byly dostupné všem bez jakékoli diskriminace.”*

3. Digitální vyloučení v ČR

Situaci ohledně digitálního vyloučení mapuje v Česku řada studií.

Podle zjištění PAQ jsou pro 1,5 milionu obyvatel Česka digitální služby zcela nedostupné. Nízká digitální gramotnost navíc brání dalším 1,4 milionu lidí plně se zapojit do společnosti.¹⁶ 4 miliony osob (45 % populace) je navíc je specificky rizikových kvůli určitým typům chování

¹⁰ EVROPSKÝ PARLAMENT A RADA. Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2022/2481 ze dne 14. prosince 2022, kterým se zavádí politický program Digitální dekáda 2030. Online. Dostupné [zde](#).

¹¹ [Europe's digital decade: 2030 targets | European Commission](#).

¹² Evropské prohlášení o digitálních právech a zásadách pro digitální dekádu (2023/C 23/01), viz [EUR-Lex - 32023C0123\(01\) - EN - EUR-Lex](#)

¹³ Viz [Digitální práva a zásady](#)

¹⁴ A/RES/78/21, dostupné z [Promotion and protection of human rights in the context of digital technologies :](#)

¹⁵ [The UN General Assembly adopts the first initiative on human rights and digital technologies | Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic](#)

¹⁶ [Mapování digitálního vyloučení v Česku.pdf - Disk Google](#)

nebo nedostatečným kompetencím (např. nedostatečné kompetence u bezpečnosti, nízké e-skills pro uplatnění na trhu práce, anebo o neefektivní používání digitální komunikace se státem).

Ze studie Tomáše Doseděla vyplývá, že v roce 2024 bylo digitálně znevýhodněno 24 % obyvatel ČR.¹⁷ S rostoucím věkem roste i podíl digitálně znevýhodněných. Prudký zlom nastává ve věkové skupině nad 65 let (58 % znevýhodněných ve skupině 65-75 let). Velký rozdíl panuje mezi lidmi, kteří získali jen základním vzděláním (36 %), a vysokoškoláky (7 % případů). Míru digitálního znevýhodnění též ovlivňuje hustota osídlení, nejpostiženější digitálním znevýhodněním jsou obyvatelé venkovských oblastí. Muži jsou v průměru častěji digitálně znevýhodněni než ženy.¹⁸

PAQ rozděluje českou populaci na osm skupin, které rozděluje podle míry digitálních dovedností do čtyř kategorií: digitálně vyloučené („neuživatelé“, 17 % populace), ohrožené digitálním vyloučením, specificky rizikové uživatele a digitálně začleněné (22 %). PAQ též uvádí do souvislosti digitální vyloučení s neúspěšností ve vzdělání a s chudobou.¹⁹ Významné jsou i regionální nerovnosti napříč Českem.

Podobně výzkum iniciovaný organizací Česko.Digital také podrobněji analyzoval specifika digitálního vyloučení u tří skupin – dětí a mladistvých, socioekonomicky znevýhodněných a u seniorů nad 65 let.²⁰ U každé skupiny identifikuje specifická rizika a hlavní bariéry a jejich řešení.

Z výše uvedeného vyplývá, že digitální vyloučení, resp. znevýhodnění má mnoho podob u různých skupin obyvatel i jednotlivců. Opatření je tedy nutné zvažovat s ohledem na tuto různorodost. Problematika je též propojená s širšími nerovnostmi socioekonomickými, regionálními, nebo nerovnostmi ve vzdělávání.

Česko je sice v rámci EU nadprůměrné v řadě ukazatelů míry digitálních dovedností a využívání digitálních služeb (vyhledávání informací z webových stránek úřadů, internetové bankovníctví), to ale neznamená, že není třeba se digitálním znevýhodněním zabývat.

V Česku přitom dochází k tomu, že řada služeb státu s bariérami co do digitálních dovedností nepočítá a neumožňuje analogovou alternativu. To opakovaně kritizují nevládní organizace, viz Shrnující zpráva expertů Sítě k ochraně demokracie z roku 2021²¹ nebo Zpráva o stavu politických a občanských práv Sítě na ochranu demokracie z roku 2022.²² Podobně nutnost zajištění analogových služeb zdůrazňuje i Zpráva o stavu lidských práv v České republice v roce 2023.²³

¹⁷ Doseděl, Tomáš: Digitální vyloučení a digitální znevýhodnění: na koho dopadá?, str. 35, dostupné z [Digitální vyloučení a digitální znevýhodnění: na koho dopadá? - RILSA](#)

¹⁸ Tamtéž, str. 35-39.

¹⁹ [Čtvrtina obyvatel má problém s online komunikací s úřady. Jak v Česku vypadá digitální vyloučení](#)

²⁰ <https://www.cesko.digital/projekty/digitalni-inkluzi/home>

²¹ [souhrnyreport_2_2021.pdf](#)

²² [report27_politickaaoobcanskaprava7-12_22-mh-upr_jednotlivy_poradi_05.pdf](#)

²³ Zprávy o stavu lidských práv v České republice v roce 2023, str. 3, viz [Zpráva o stavu lidských práv v České republice v roce 2023 | Vláda České republiky](#)

Dosud nezmapovaný zůstává dopad digitálního vyloučení na rozpočet a ekonomiku, i když s takovou analýzou počítá Implementační plán programu Digitální Česko (viz úkol “*Zpracování analýzy dopadů digitálního vyloučení a související finanční zátěž na státní rozpočet*”). Lidé s nízkými digitálními kompetencemi se hůř zapojí nejen na trhu práce nebo budou mít nižší platy (a nižší kupní sílu), ale ani nebudou kompetentními spotřebiteli digitální ekonomiky a trhu. Navíc tím ztrácíme lidský kapitál, který nám pro moderní konkurenceschopné hospodářství chybí.

4. Digitální vyloučení ve strategických dokumentech státu

Strategické dokumenty, které zaštiťuje platforma Digitální Česko,²⁴ s problematikou digitálního vyloučení pracují.

Informační koncepce České republiky z roku 2024 obsahuje řadu principů, které jsou pro prevenci digitálního vyloučení klíčové, jako např. podpora začlenění a přístupnost (*inclusiveness and accessibility*), technologická neutralita, uživatelská přívětivost (*user-friendliness*) nebo svoboda volby (*freedom of choice*).²⁵

Strategie Digitální ekonomika a společnost 2024 se tématu dotýká v kapitole “Připravenost občanů na změny trhu práce, vzdělávání a rozvoj digitálních dovedností.”²⁶

“Cesta k evropské digitální dekádě: Strategický plán digitalizace Česka do roku 2030” zavádí opatření týkající se informační kampaně na podporu využívání nabízených programů a kurzů, a to i se zacílením na osoby digitálně vyloučené/ohrožené digitálním vyloučením, a zajištění digitálních nástrojů a pomůcek pro žáky ze socio-ekonomicky znevýhodněného prostředí ve školách.²⁷ Obě opatření směřují k dosažení cíle digitální gramotnosti.

Nejhlouběji se digitálnímu vyloučení věnují Implementační plán programu Digitální Česko²⁸ a strategický rámec Digitální vzdělávání 2024.²⁹

²⁴ [Vize | Digitální Česko](#)

²⁵ [Informační koncepce České republiky 2024.docx](#)

²⁶ [Digitální ekonomika a společnost 2024](#)

²⁷ [Cesta k Evropské digitální dekádě strategický plán digitalizace Česka do roku 2030.pdf](#)

²⁸ [Implementační plán 2024](#)

²⁹ [Digitální vzdělávání 2024](#)